

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Secundum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

re, ut Reus audiatur in sui defensionem: id quod non potest fieri, nisi per probationes externas, quas ipse velit adducere.

d *Dicast. l. 2. de just. tr. 1. d. 4. du. 5. num. 2. cum Arag. Petr. Navar. & alijs, e ut probat Clav. reg. li. 12. c. 8. n. 20. ex Clementina. Patronalis, de sententia & re iudicata. & c. qualiter 2. de accus.*

Dixi (regulariter) ut significarem, posse, quando instat magnum aliquod Reip. vel alterius damnum. sed tunc res reducitur ad defensionem, cum moderamine inculpatae tutelae. Relege modo dicta n. 7.

Dices, potest princeps, imo quilibet iudex cogere debitorem ad solvendum creditori, si certo constet de debito, quamvis non possit in iudicio probari: ergo & potest similem certum malefactorem occidere.

Respondeo, negando consequentiam, disparitas enim est manifesta. siquidem in solutione debiti certi iudex operatur ad compensandum, non ad puniendum, ad compensationem autem faciendam, sicuti occultè potest amicus adjuvare creditorem, ita poterit & iudex, saltem ut amicus: at ad puniendum requiritur iurisdictio, qua non habetur in occultis, ut dictum est

§. V.

De homicidio ex bello justo.

DE hoc, ne cramben delicato lectori recoctam apponamus, sufficiant ea, quae attulimus lib. 1. in decal. §. 4. n. 29. & n. 36. & rursus §. 7. V. bellum.

CAPVT SECVNDVM.

De homicidio sui ipsius.

§. I.

Occiso sui directa.

1. **N**emini a unquam licere (nisi ex clarissimo Dei instinctu sed quando is?) seipsum directè occidere, res est manifesta nimis. Qui autem se occidit, qua ratione sit ab Ecclesiastica sepultura arcendus, dixi superius. b Solum ergo hic sunt tria argumenta solvenda; ex quibus quaedam ad praxim conducentia utiliter explicabuntur.

a *l. s. Aug. li. 1. de Civ. à c. 17. quos Circumcelliones, seu Circuitores appellat & D. Thom. 2. 2. q. 64. ar. 5. Less. lib. 2. c. 9. dub. 6. & passim Auctores. b sup. li. 1. c. 3. §. 9. v. sepeliri in loco sacro. adde Layman. lib. 3. sec. 5. tr. 3. p. 3. c. 1. n. 8. Fagund. in 5. Decal. prac. c. 11. n. 3.*

2. Primū argumentum. Possum, ut lib. 5. c. 1. §. 3. n. 33. dictū est, licitè mihi desiderare mortē ob bonum finem, v. g. ut vitæ hujus ærumnas effugiā: cur ergo non possum eandē mihi ob finem bonū inferre? Respondeo: quia si mors desideretur, ut debito modo sequatur, nihil mali continet: at si illam quis sibi inferat, cum debitum modū excedat, multū continet mali, siquidem tunc usurpat potestatem in vitam, quā nullus habet, præter Deum. Quare sicuti possum cupere, ut propter bonum Reip. malefactores morte plectantur,

o 2

sed non

sed non possum ego autoritate publica carens eam illis inferre; ita in casu nostro, Sic etiam potest licite cederari pollutio, ut in somnis v. g. eveniat, ob bonum sanitatis finem, sed procurari licite nunquam potest.

c. ut dicetur lib. 10. c. 5. §. 2. n. 2.

3. Argumentum secundum. Licet jejunijs & carnis afflictationibus macerare, etiam si mea vita citius sit mihi finienda: sed id est directe mortem mihi non solum velle, verum etiam inferre: ergo saltem aliquando licet, directe seipsum interficere. Respondeo, Nego, licere, te sic macerare, ex intentione citius moriendi, quia id, ex certissima sententia, esset directe se sensim occidere. At se ijs afflictationibus moderate afficere, ex intentione placendi Deo, licebit profecto, quam vis deinde per accidens secutura sit velocior mors; id enim non est, nisi indirecte, mortis sibi causam esse, quod in multis casibus licere, mox ostendam.

Hinc ex omnium suffragijs non tenetur quis uti, nisi ordinarijs, per se ordinatis ad vitam conservandam, non vero extraordinarijs & delicatis: ut etiam nec obligatur sumere extraordinaria & magnis impensis conquistata medicamenta, cum satis sit, medicinis uti communibus. Imo colligo ex doctoribus mox citandis, nec me obligari, ipsos eosdem ordinarios cibos assumere, si quando valde laborem in ijs assumendis, quia cum tanto labore nequaquam propria charitas obstringit. Ita etiam, tametsi possit quis ad vitam servandam vesci carnibus hominis jam occisi (quidquid aliqui refragatur e) quia non apparet, unde in

tanta necessitate id sit prohibitum, & re ipsa illis ad multa mendicamenta utuntur medici, tamen non obligatur, quia non tenetur, tam extraordinario cibo, & tam repugnanti ipsi naturae vitam producere.

d. Tol. li. de Septem pecc. mortal. c. 60. Cajet. 2. 2. qu. 148. ar. 2. ad 2. Navarr. in summa c. 23. n. 122. c. Val. t. 3. d. 9. q. 3. p. 1. Azor. p. 1. lib. 7. c. 33. qu. 4.

4. Dixi autem (moderate) si quis enim contra regulas prudentiae indiscrete supra suas vires sese cruciaret, unde notabiliter sibi vitam breviorer redderet, peccati homicidij reus esset: quia sicuti alium, v. g. infantem, non potes occidere, ob bonum finem citius eum mittendi ad gloriam, sic non te ipsum.

Neque opponas Carthusianos, vel in ipso periculo mortis laudabiliter, sive ex voto, sive ex pia consuetudine, à carnibus abinentes: ne hos, inquam, opponas: nam pari modo affirmo, eos debere in periculo mortis carnes comedere, si alius aptus eibus abest, ut si essent in deserto, ubi non nisi carnes haberi ex venatione possint. Verum quia regulariter alij sunt cibi, vel ex vitellis ovorum recentium, vel ex delicatis piscibus, vel ex similibus confecti, qui carnibus exquirant, ideo regulariter cum laude, tum in vita, tum in mortis articulo, carnes ob mortificationis amorem à mensa repellunt. Scio, quosdam probabiliter sentire, etiam si nulli alij sint cibi, atque adeo in necessitate extrema, posse, imo & teneri suum votum servare, nã si sit mera regula, ut alij

alij l' autamant, certum esse, non teneri, à carnibus abstinendo custodire: quia sæpe licitum est, ob justam causam, (ut esset hic ob conservandam religiosam disciplinam, publicumque bonum ac fervorem suæ religionis) non conservare vitam, quod non est occidere se (ajunt) directè, sed indirectè; verum prior sententia mihi magis sedet.

f *Fag. li. 4. in dec. c. 11. n. 19. & 2. cit. Sayrum alioq. A7or. p. 2. c. 3. qu. 13. & 14. g. Th. Sanc. in cons. lib. 5. t. 1. dub. 34. h. Io. Sanc. d. 3. nu. 7. Gerson. tr. de temperantia Cartusianorum. i esse votum sentit Less. lib. 4. c. 3. d. 2. num. 1 esse regulam putat Gerson l. c. & Th. Sanc. l. c. n. 2.*

5. Argumentum tertium. Iuste damnatus ad mortem potest in se exequi sententiam, potest v. g. sumere venenum, se vulnerare, sibi venam aperire, injicere se in ignem, &c. Ergo licet aliquando, se directè interficere.

Respondeo, distinguendo antecedens: damnatus, si ea ipsi legitime præcipiantur, concedo antecedens; nam sic constituitur *m* minister publicus suæ necis: ad quod quamvis iudex non possit reum cogere (nimis enim crudele est, hominem sui ipsius esse carnificem) tamen accedente consensu ipsius damnati, non est, unde non possit; quidquid aliqui *u* dicant: neque enim tunc damnatus punit seipsum tamquam iudex, quod certe non potest, quia punitio, cum sit actus justitiæ vindicativæ, debet esse ad alterum, sed punit se, ut constitutus minister iudicis punientis, quod est longe di-

versum, quodque fieri sane potest & solet: ut cum ad præceptum iudicis vel Confessarij se quis spoliat bonis, se verberat, se in exilium confert, quod propriè est exequi punitionem, non vero propriè punire. At si ea non præcipiantur, nego antecedens: non enim tunc licet damnato, exequi per se ipsum suæ sententiam mortis, faciendo, quæ directè mortem afferunt, quia cum non sit institutus minister publicus, se occidendi potestatem non habet.

m *Victoria. Arag. Cord. quib. favet Less. li. 2. c. 9. d. 6. n. 25. apud de Lugo t. 1. de just. d. 10. sec. 1. nu. 11. n. de Lugo l. c. n. 12.*

Hinc licitè ad locum mortis se confert, scalasque patibuli ascendit, quia ad hæc præcipitur saltem implicite à ministris: at illicitè à scalis se deijcit, quia ad hoc non præcipitur, cum regulariter à carnifice deijci soleat.

Pari modo licitè venenum, propinante ministro, aperto ore sumit, deglutitque; cibos non assumit, quando est damnatus, ut fame pereat, collum ad ictum securis extendit, quia ad hæc facienda, saltem implicite, ut dictum est, regulariter præcipitur. Contra, venenum ex se, vel ante tempus, quo propinatur, assumere, sese propria manu vulnerare, venam sibi aperire, regulariter nequit, quia regulariter hæc non præcipiuntur: & ex alia parte sunt actiones per se mortem afferentes. Laqueum collo sibi circumligare, ideo permitto, quia est actio satis remota ad mortem; idemque decernito de similibus.

§. II.

Indirecta sui occiso.

1. **T**unc se quis indirectè dicitur occidere, cum aliquid ponit, vel omittit, quo posito, vel omisso, mors aliundè consequitur. v. g. tabulam in naufragio tradis amico, vel occupandam relinquis, quo fit, ut ab undis ipse absorbearis, & pereas. Certum autem est, aliquando licere, hanc indirectam mortem sibi causare. Sed difficile est discernere, quando nam id liceat, ejusque rationem asserere.

2. Sit ergo hæc regula. Quoties adest causa justa, certè gravis, aliquid agendi, vel omittendi, quamvis ex illo per accidens sequatur mors, si tamen ego eam mortem non intendam, sed intendam dumtaxat finem bonum, toties licitè me gero; esto, mors mihi, imo & alteri consequatur. Quoties vero ejusmodi justa causa non adest, vel mors per se sequitur, toties me gero illicitè. Ratio regulæ atque adeo doctrinæ est, quia non semper obligamur ad cavenda ea, quæ per accidens eveniunt; & ex alia parte causa justa nos urgere potest ad aliquid faciendum vel omittendum, quamvis ad illud, per accidens, malum ali- quod consequatur.

3. Video regulam, sed quæ mihi non omnino satisfaciatur: adhuc enim inquiri, quando nam ita esse vel non esse dijudicem? cum autem id non possit alio modo discerni, nisi per prudentem virum, omnibus circumspicentis, præsertim gravitate causæ, &

conjunctione vicina vel remota actionis, vel omissionis cum morte, ideo alia major explicatio addi non potest, nisi aliquorum casuum peculiarium mentio, in quibus Doctores a hanc indirectam cooperationem ad propriam mortem agnoscunt, & tamen eam concedunt: nam ex illis difficile negotium non erit, similia discernere.

a *l. Val. ro. 3. d. 5. qu. 8. p. 2. ad 4. Less. lib. 2. c. 1. dub. 6. aliosque non citandos.*

4. Primo b igitur potest quis ad oppidum juste evertendum, injicere ignem in pulverem tormentarium; potest stationem non deserere; potest scalas ad mania oppidi admotas primus ascendere, &c. quamvis prævideat, se sic esse interimendum, quo pacto E leazarus sub elephanto oppressus fuit cum laude, & Samson sub testro Philisthæorum. Ratio est, quia justa causa boni publici, idest, victoriæ, hæc actiones ex se non malas merito concedit.

b *Dicastil. l. mox cit.*

5. Secundò, quando quis à Tyranno injustè morti damnatur, potest, & quidem probabiliter per aliquos (nam in nostra sententia, legatur. cap. primum §. 1. num. 5.) se alius offerre interficiendum, ut vitam damnato amico servet. Dicunt (injustè) nam si justè damnetur, non potest, quia sic judicem volentem non nisi justè reum occidere, induceres ad te occidendum injustè.

6. Tertio, justè capite plectendus, carcerique inclusus potest, ob honestatem justitiæ vel obedientiæ non fugere, quamvis ei via pateat ad fugiendum & just

& iustè damnatus, ut fame pereat, potest oblatum cibum respuere. Imo malefactoribus licet, se iudici offerre interficiendos. Quod si prædicti iniustè fuerint damnati, nisi aliud motivum adfit (ut affuit in sanctis Martyribus motivum fidei, & Religionis) tenentur fugere & comedere, &c. quia tunc iusta causa non adest vitam prodigendi. An, siue iustè, siue iniustè carceri mancipatus, obligetur servare iuramentum de redeundo in carcerem, diximus lib. 3. c. 3. §. 41 n. 29.

6. Quartò : pro bono communi potest quis exponere propriam vitam. An vero etiam aliquando teneatur, dixi superius lib. 5. c. 1. §. 1.

7. Quintò : potest *e* quis invisere, & servare peste infectis, vel simili morbo laborantibus, quamvis timeat suam infectionem, adeoque & mortem. Sive enim eorum vitam temporalem intendas (quod non esse improbable, diximus cap. 1. §. 1. num. 5.) siue eorum vitam spiritualem, temper ex honestate charitatis operaberis. An tenearis, ibidem diximus. Multo magis uxor cum suo probabili vitæ periculo assistit cum laude *d* marito peste infecto : imo satis probabiliter excusatur *e* uxor & amicus, qui assistentur suis infectis ex peste, solum ad amorem demonstrandum, quamvis eorum opera non sit agris illis profutura, quia adhuc id honestum & pium est.

c Sà V. Homic. Dicast. l. mox cit. n. 517. d. 10. Sanc. d. 6. n. 7. e idem ib.

8. Sextò : quando quis non potest vitare mortem acerbiorē, nisi se in

aliud periculum alterius mortis minus acerbæ immittat, poterit *f* in hoc sese immittere. v. g. ad vitandum incendium, vel ferocem leonem, vel invadentem inimicum, potest se quis proijcere è fenestra, quamvis moriturus : tunc enim malum apprehensum ut minus, potest majori anteponi, atque adeo eligi. Hinc Lesius *g* tenet, milites navales licite ignem iniicere in pulverem sulphureum, se conijciendo in mare, ne navis in hostium manus integra deveniat, quando id faciunt, ne acerbiorē mortem apud eosdem hostes patiantur. Addit, posse etiam id fieri ob finem boni publici, ne scilicet potentiores fiant iniusti hostes ex tam pingui præda. Addo & ego, ne fiant animosiores ex parte victoria.

f Less. l. 2. c. 9. du. 6. nu. 35. *g* Less. ib. n. 32. approb. Dicast. li. 2. de just. tr. 1. d. 20. d. 17. n. 537. idemque n. 538. affirmat. de suffodientibus turrim vel mania in bello iusto, etiam si sciant, fore se opprimendos simul cum hostib. His adde *Fag* t. 2. lib. 5. in Decal. c. 11. nu. 14. aliosque apud Dianam p. 6. tr. 1. ref. 48.

9. Septimò : licet corpus macerare ob mortificationem, ut modo diximus §. 1. num. 3.

10. Octavo: non obligatur *h* quis mutare locum habitationis ad salutem recuperandam, nec uti extraordinarijs cibis vel medicinis, ut ibidem diximus: nec ducere uxorem, propter eandem salutem, nec patiens magnam sitim tenetur quis potu abstinere, licet aliquod damnum suæ salutis inferri prævideat. Ratio horum est; quia non tenemur, ut ibidem vidimus, cum tanto rigore salutem conservare. lege

lege Fagundez, i qui te non obligat ad utendum vino vel carnibus, etiam si medicus dicat, te victurum cum illis, amplius decem annis, quam si utaris aqua & piscibus. De puella repellente medicum, ne contrectetur in partibus inhonestis, dixi superius lib. 5. c. 1. §. 4. n. 25.

h Io. Sanc. l. c. Dicast. l. c. n. 532. citans Victoriam, & Arag. i Fag. lib. 5. in dec. c. 11. n. 18. & 19.

11. Nondò: ad vitanda gravia tormenta potest quis confiteri verum erimen, imo cum æquivocatione falsum sibi imponere, saltem si in damnū aliorum id non redundet, eo modo, quo pluribus dicemus inferius. l

l infr. li. 9. c. 3. §. 6. n. 6.

12. Denique exercere artem Fumambuli, vel venenum sumere, vel vulnerari se finire, ut ostendat efficaciam sui remedij, quod statim quis adhibeat, inde licita m sunt, quia periculum vitæ excusatur per sufficiens remedium moraliter certum.

m Dicast. l. c. n. 543.

§. III.

De mutilatione sui; ubi de Eunucho.

1. Sicut occidere, sic mutilare se nemo licitè potest, quia perinde ac vitæ, sic & membrorum corporis nos domini non sumus. Vnde inferunt rectè Doctores, a neque ex fine, ut à peccato fugias, posse in membris te ipsum offendere, v. g. oculos eruere, ut sceminas tibi ruinæ causas

non aspicias, quia non corporis membrum, sed animi malicia, causa peccati est.

a DD. mox cit. communiter.

2. Iusta tamen esse causa b potest, qua se quis mutilet, evitatio majoris mali, sive hoc ab intrinseco impendat, sive ab extrinseco. Qua ratione si Tyrannus tibi præcipiat, ut manum abscindas, secus, te interficiet, potes tibi manum secare. Et propter eandem rationem, alligatus potest manum vel pedem abscindere, si secus non possit gravius malum à se prohibere; & si rationabiliter timeat quis mori, nisi membrum, v. g. brachium veneno vel tabe infectum detruncet, poterit sine culpa illud abscindere, vel poterunt alij, ex ipsius consensu.

b Malderus & Mendoza apud Diam. p. 5. tr. 4. ref. 32.

3. Quod si inquiras, an in his & similibus casibus teneris? Respondeo, si sit magnus futurus dolor in abscissione, non teneris, quia cum tanto incommodo non urget charitas in tuam ipsammet vitam; nam propter eandem rationem modo diximus non obligari nos, medicamentis magno pretio conquisitis & extraordinarijs vitam annosque protrahere. Quod aliqui ajunt, tenerite, quamvis magnos dolores pati, si tua vita sit admodum Reip. necessaria, saltem practice non urget, quia regulariter potes prudenter c exstimare, tibi morienti alterum non minus aptum successfulurum.

c Sayr. li. 7. d. 9. nu. 38. alij q.

Eunu-

Eunuchus.

4. Illud item est hujus loci, an propter magnum lacerum amputare aliquod ex membris liceat? soletque esse quaestio de ijs pueris, qui ut sonoram vocem retineant, solertis Medici manu, absque morali periculo mortis, eunuchi fiunt: eo enim periculo existente, nequaquam licere, patet ex dictis; Vt etiam certum est, non licere patri, id in filio, sine ipsius pleno consensu, attentare; quia pater non est dominus membrorum filij.

De illis igitur ajo, esse probabile, quod *d* liceat; esto, probabile etiam sit, quod *e* non liceat. Ratio nostra (nam contrariorum colligetur ex mox dicendis) est, quia justa videtur esse causa, non deficere in Rep. imo in Ecclesia hos sonoros cantatores ad divinas laudes modulandas. Adde, eam abscissionem non ita notabiliter nocere ipsi individuo, ut resarciri seu compensari non possit cum emolumentis vocis, & cum lucro, quod speratur ex illa.

d Salon. 2. 2. qu. 65. ar. 1. contr. 2. Pasqual. decis. 498. fusc. id probant Tannerus mox citandus, qui dum aliam veritatem sententiam vocat, hanc non esse improbabilem indicat, ipso Diana nobis contrario fatente p. 3. tr. 5. ref. 38. fine. e Tannerus 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 5. num. 201. Diana alijs citatis p. 3. tract. 5. ref. 38. & p. 6. tr. 8. ref. 6. & eadem parte tr. 6. ref. 35.

Finge, artem adesse afferentem utilitatem, imo solum splendorem Reip.

quæ ars exerceri non possit, nisi ab eo, qui careat uno dente, vel summitate minimi digiti, condemnaretne de peccato eum, qui sine morali periculo majoris mali, damnum adeo modicum sibi inferret, ut illi arti vacaret? Ego certe non condemnarem, sicut nec condemnat Fagundez. *f* Neque obstat, hominem non esse dominum suorum membrorum, non obstat, inquam; causis enim justis existentibus, posse quempiam aliquod membrum amputare, jam omnes n. 2. concessimus; & merito, quia debuit Deus homini absoluto administratori suæ vitæ, in his justis causis, nec solum in malis ab extrinseco provenientius, averrendis, eam libertatem non denegare. Neque item obstat periculum, quod in his Eunuchis timetur, incontinentiæ, non obstat, inquam, quia sic condemnaret etiam castitatem perpetuam voventes.

f Fag. li. 5. in dec. c. 13. n. 4.

5. Quæres curiosius: an hic permittens testiculos sibi abscindi, sit irregularis? Respondeo, esse, ut docent multi; *g* sed non esse, est etiam cum Castropalao *h* probabile. Rationem idem affert, quia, inquit, hic non fecit ex indignatione, aut justo, vel injusto timore perdendæ castitatis, pro ut requiritur ad irregularitatem hanc a saceris Canonibus. Præterea nullus textus hanc pœnam indicens, loquitur de eo, qui sibi testiculos abscindit, sed de eo, qui sibi virilia abscindi fecerit, quod diversum est.

g Sayr. Mol. Suar. cit. à Diana p. 20. tr. 13. ref. 11. *h* Cast. r. 6. d. 6. p. 12. n. 4.

P

§. IV.

§. IV.

De Abortu.

1. **A** Bortus pertinet ad damnum propriæ personæ; nam propterea de eo hic breviter agemus.

Duplici autem procurari modo ille potest. Primo indirectè, ut si prægnans sumat pharmacum tendens directè ad sanitatem, licet per accidens inferat mortem fœtui, sive animato, sive inanimato; & hunc abortum indirectum procurare, ex proportionata causa, licite potest tum ipsa prægnans, tum alij. Nam propterea tunc fœmina ægrotans potest sanguinem emittere, debita inedia uti, portiones medicatas ad pravos humores expellendos ordinatas sumere, &c. Ratio est, quia sic, propter illam necessitatem, abortus censetur solum permissus, non vero intentus, cum mater suo jure utatur sanitatem conquirendi. Quando medicamenta æque tendunt in salutem matris, & in mortem fœtus, posse ea applicari infirmæ prægnanti, si salus infirmæ est desperata, docet probabiliter Sanch. *b* etiam si dubium sit, an vitam matri allatura sint. Ratio est, quia, fœcus, periret certo mater, & consequenter fœtus: at per illa medicamenta forte uterq; liberabitur à morte.

a Sanc. de matr. d. 20. lib. 9. Graff. p. 1. li. 2. §. n. 3. Castr. d. 3. de matrim. p. 4. §. 3. n. 13. multa de abortu habet Dicastill. li. 2. de just. tr. 1. d. 10. d. 13. q. Sanc. l. c. n. 19.

2. Secundo directè; ut si Medicus

præciperet ebibendam portionem directè habentem, pro sua vi, fœtum interimere, vel conceptionem impedire. Et quia certum est, tunc esse mortale, illam absolutè sumere vel propinare, quia sic vel occiditur per se innocens, si fœtus est animatus, vel si nondum est informatus anima, contra finem naturæ impeditur generatio, tamen adhuc dubitatur, an aliquando liceat, quando nimirum, ni ita fiat, periculum vitæ subit mater?

c Sanc. Vâsq. Pont. cum Castrop. l. c. num. 9.

Fœtus animatus.

3. Dico primò; si constet fœtum esse animatum, vel dubitetur, an animatus sit, nunquam *d* licet. Ratio est, quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona; malum autem intrinsecè est, occidere innocentem. Fœtum masculinum animari post quadraginta dies, fœmininum post octoginta, & in dubio censei, quoad nostrum casum, fœmininum, ut quo minus potest, aggravetur delinquens, diximus lib. 1. c.

3. §. é. v. irregularitas n. 2.

d DD. cit. & citandi.

Fœtus inanimatus.

4. Dico secundò: si fœtus est sine anima, aliqui *e* affirmant in tanta matris necessitate licere: aliqui *f* negant. Vtrumque probabile. Ratio posteriorum potissima ducitur ab inconvenienti: nam si id liceret, licitum etiam esset, propter sanitatem, directè procurare

pare pollutionem, quod nemo dixit. Ratio priorum est, quia tunc foetus est aggressor contra matris vitam; & sicuti pravi humores possunt depelli, quia invadunt vitam, ita & ille foetus, qui nunc instar humoris pravi est. Ad illud de pollutione, esse potest disparitas, propter periculum apertissimum incontinentiae, si ejusmodi licentia indulgeatur; & quia si ea pollutio permitteretur, impediretur usus conjugalis, contentis jam hominibus illa voluptate pollutionis licite percepta; quae inconvenientia non invenitur in casu nostro.

e Sanc. Graff. l. c. Sa v. homicidium 87.
Layman. lib. 3. sec. 5. tr. 3. p. 3. c. 4. n. 4. n. 4. alijq. apud Dian. p. 3. tr. 5. ref. 11. F. Filluc. tr. 29. c. 6. Less. li. 2. c. 9. n. 61. & 62. alijq. apud eundem Dian.

An licitus sit abortus, ne adultera occidatur.

5. Ex dictis confurgit gravis difficultas, an quemadmodum ad servandum matris infirmæ vitam probabiliter licere diximus, dirigere medicamenta directe ad foetum inanimatum propellendum tendentia; ita idem liceat primo, ad servandam famam seu honorem, & consequenter vitam puellæ, vel monialis prægnantis ex adulterio vel sacrilegio? Secundo, ad evitandum periculum illius mortis, quod alias experta puella est in pariendo? Inanimatum dixi; nam ad animatum nunquam licere, num. 3. jam docuimus.

6. Dic jam tertio: licet nonnulli concedant, ut probabile, commu-

nis tamen h sententia merito in utroque casu negat; imo audio (ait Dian.) affirmativam sententiam fuisse damnatam in Congregatione S. Officij. Ratio est, quia periculum est distans, aliisque modis vitari potest, & foetus non est aggressor. Adde periculum evidentissimum aperiendi viam ad multa incommoda, cum gravi Reip. pernicie, si hæc licentia concedatur.

g Torrebl. Bordonus, Lessana, Trulench. apud Dianam p. 3. tract. 5. ref. 11. & p. 6. tr. 8. ref. 37. eodemq. teste quidam doctissimus ex Soc. Jesu. h. D. D. apud eundem. i Dian. d. p. 6. tr. 8. ref.

Pœna & absolutio abortus.

7. Quando foetus est animatus, præter alias pœnas temporales, incurritur irregularitas & excommunicatio latae sententiæ à provocantibus abortum, hoc est, à tradentibus vel consulentibus, vel cooperantibus, vel juvantibus ad abortum. Ab ipsis accipientibus portionem, ut abortiant, negat Naldus l. cui assentitur Bordonus; m. Ioannes n. de Lugo valdè propondet, non incurri excommunicationem, quia de illis in textu nō est, quoad excommunicationem, expressa mentio: verum incurri contendit Dicastillus, o cum Bonacina; putrumque probabile.

l. Naldus apud Bordonum mox citandum. m. Bordonus t. 3. contr. 41. n. 6. n. De Lugo in Resp. lib. 2. d. 4. o Dicastill. li. 2. de just. tr. 1. d. 16. d. 13. nu. 179. p. Bonac. de rest. d. 2. qu. ult. sec. 1. p. 7. nu. 6.

P 2

Quando

Quando autem foetus non est animatus, nulla irregularitas nullaque excommunicatio incurritur, p quod si anceps sis, fuerit, necne animatus, quamvis peccatum sit, ejus abortum procurare, ut notat signate Sanchez, q tamen non incurri irregularitatem, nec excommunicationem, alibi dixi. r

q Sanc. de matr. lib. 9. d. 20. nu. 7. r sup. lib. 1. c. 3. §. 7. v. casus & censura reserv. num. 1. & V. irregularitas num. 2.

8. An autem excommunicatio hæc sit reservata, dubitat nonnemo. Sed certe per Sixtum V. erat reservata; nunc per Gregor. XIV. sic ejusmodi rigor est temperatus: A peccato, inquit, qq & ab excommunicatione quilibet Presbyter tam secularis, quam cujusvis ordinis Regularis ad fidelium confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci ordinarium deputatus, plenam & liberam, in foro conscientie tantum, absolvendi habeat facultatem. Hæc Pontifex. Vbi nota, quamvis hodie non sit hæc excommunicatio summo Pontifici reservata, tamen neminem posse ab illa absolvere, nisi rr specialiter ab Episcopo deputetur. Episcopo, inquam; nam propterea non est admittenda sententia, asserens, posse Confessarium Regulari deputatum à suo Provinciali ad illam absolvendam, non est, inquam, admittenda; siquidem Pontifex non solum disponit; hunc Confessarium deputandum esse ab ordinario, sed ab ordinario loci, qualis certe nunquam est Provincialis.

qq Gregor. XIV. Sedes Apostolica n. 2. rr Silvius, quem sequitur citat q.

9. Censeo s tamen, à regularibus mendicantibus, eorumque privilegia participantibus ex duplici alio capite posse illam absolvi. Primo, si ij, habeant privilegium universale absolvendi ab omni censura Episcopo reservata: secundo, si habeant simile privilegium absolvendi ab omnibus casibus Pontificis, quamvis solum extra Bullam cœnæ. Ratio est, quia in utroque casu jam essent sufficienter deputati. An autem hæc duo privilegia Religiosi habeant, lib. 3. opusc. Methodi Confes. c. 7. §. 4. definiimus.

f l. Bon. l. 3. de censuris d. 2. p. 10. n. 16. apud eundem Basseum ib. ff. Ab irregularitate ex abortu occulto non posse Episcopum dispensare, docet Sperellus p. 2. dec. 112. n. 62. ex constitutione Sixti V. non moderata in hoc à Greg. XIV.

CAPVT TERTIVM.

De homicidio injusto proximi.

§. I.

De homicidio voluntario, & præsertim de casuali.

1. **H**omicidium aliud esse voluntarium, hoc est, volitum seu intentum, sive in se, sive in causa, aliud esse casuale, præter intentionem agentis, notum est omnibus. Homicidium autem voluntarium innocentis esse mortale, ac inducere irregularitatem ex delicto, nimis item est omnibus exploratum. De casuali ergo hic remanent aliqua notatu digna. Pro quo,

2. Ad-